

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО КЛАСТЕРУ ЗА УЧАСТЮ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕТОРІВ

Y. Kudriavets,
student, Taras Shevchenko Kyiv National University

ESTABLISHING AN INNOVATION CLUSTER WITH FOREIGN INVESTORS INVOLVEMENT

У статті розкрито теоретичні засади аналізу створення та розвитку інноваційних кластерів. Виявлено особливості та механізми функціонування інноваційних кластерів на основі дослідження світового досвіду. Розроблено модель формування інноваційного кластеру в Україні за участю іноземних інвесторів. Розроблено методи оцінки ефективності інноваційного кластеру з іноземними інвестиціями. Обґрунтовано практичні рекомендації щодо механізмів формування та управління інноваційного кластеру в Україні за участю іноземних інвесторів.

The articles deals with theoretical basis analyzing the conditions of establishment and development of innovation clusters. The author detests specific features and mechanism of operation of innovation clusters based on the global experience. The author works out the model formulating innovation clusters in Ukraine with foreign investors involvement and methods evaluating the efficiency of the innovation cluster incorporating foreign investments. The author provides practical recommendations with regard to the mechanism of establishment and administration of Ukrainian innovation cluster with foreign investors involvement.

Ключові слова: інновації, інноваційний кластер, інвестиційна привабливість, конкурентоздатність економіки, технопарки, інвестиції, іноземні інвестори, міжнародні стандарти, оцінка ефективності.

Key words: innovations, innovation cluster, investment attractiveness, competitiveness of the economy, technoparks, investments, foreign investors, international standards, estimation of efficiency.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

В умовах нестачі внутрішніх та зовнішніх ресурсів для інвестиційно-інноваційного розвитку національної економіки актуальною є проблема вдосконалення інфраструктури та організаційно-економічних механізмів, що сприятимуть залученню іноземних інвестицій. Розробці механізму формування та управління інноваційним кластером зорієнтованим на підтримку інновацій та залучення іноземних інвестицій присвячена дана робота.

Стрімкий розвиток міжнародного бізнесу, генерація нових технологій, динамічний розвиток інновацій, вдосконалення комунікацій, загострення конкурентної боротьби за інвестиційні ресурси — є факторами, що впливають на розвиток світової та української економіки. Непривабливий сучасний стан інвестиційного середовища, недосконале законодавство і одночасно великий потенціал, що сприяє зацікавленості потенційних іноземних партнерів — це об'єктивна основа інвестиційних процесів в Україні.

Проблема, яка стоїть перед автором складається з двох аспектів: перший — це низький рівень інвестиційної привабливості України як комплекс проблем національного рівня, та другий — це відсутність єдиної системи створення та впровадження інновацій, що не дозволяє гідно показати інвестору українські досягнення та об'єкти інвестування.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Автором були опрацьовані роботи, в яких розкрито загальні теоретичні та практичні підходи розвитку інноваційних кластерів таких зарубіжних вчених, як М. Портер, Е. Бергман, Б. Гаррет, Е. Дахмен, С. Девіс, Д. Джереффі, К. Морган, Е. Менсфілд, Б. Харрісон, В. Прайс, Д. Гааг, Ю. Уенноп, Л. Янг та ін., так і вітчизняних вчених, таких як В. Геєць, С. Соколенко, Д. Стеченко, Н. Волкова, Є. Безвушко, В. Шовкалюк, Д.М. Червоньов, О.В. Жилінська та ін., а також документи світових організацій та закладів таких, як Oxford Research AS, Harvard Business School, Європейська комісія, ОЕСР, Європейський інвестиційний банк, Innobarometr, Європейські кластерні організації та ініціативи (Europe INNOVA, The European Cluster Observatory, PRO INNO Europe, European Cluster Alliance).

Сутність досліджень даної теми розглядається у розрізі актуальності трьох питань: розвиток інноваційного потенціалу, залучення іноземних інвестицій та участь у інтеграційних процесах як на мікро-, так і на макрорівнях.

В останніх дослідженнях увагу розвитку інноваційного потенціалу України в рамках інтеграційних процесів приділяє Лиськова Л.М., яка говорить, що: "інтегрований інноваційний потенціал" — це здатність ефектив-

ного використання інтелектуальних, науково-технологічних та ресурсних можливостей конкурентоспроможного розвитку в умовах техноглобалізму". Вона стверджує, що доведено, що в умовах становлення глобальної інноваційної системи, з одного боку, унеможливується ефективна інноваційна діяльність поза межами міжнародної інтеграції, а з іншого, генеруються нові можливості забезпечення мікро- і макроекономічної конкурентоспроможності.

Розвитку кластерних організацій та кластеризації приділяється значна увага з боку вітчизняних вчених. Останні дослідження в основному концентруються на розвитку регіональних або галузевих кластерів. Наприклад Таранич А.В. стверджує, що: "одним зі шляхів стимулювання промислового виробництва та регіонального розвитку є створення кластерних утворень у локальних технологічно інтегрованих галузях, що дозволяє підвищувати рівень конкуренції на внутрішньому ринку й активізувати зовнішньоекономічну діяльність із боку підприємств-учасників кластеру.", та впевнений, що: "теорія кластерних утворень вплинула на формування принципів виробничо-територіального комплексоутворення в економіці України, проте науковий та практичний апарат щодо вирішення цієї проблеми знаходиться на стадії розробки й апробації [10].

Необхідність процесу кластеризації в окремій галузі також наводить Нямешук Г.В. та починає приділяти увагу, що це вже не технологічний кластер, а інноваційний на рівні розвитку космічної галузі: "галузевий інноваційний кластер представляє собою вертикально-горизонтальну структуру, що поєднує стратегічні пріоритети розвитку держави, фінансові ресурси та інноваційні потенціали вітчизняних виробників космічних технологій, в цьому контексті є стимулюючі ефекти іноземних інвестицій внаслідок створення спільних підприємств, започаткування міжнародних комерційних проектів та укладання контрактів для розробки і виготовлення космічних технологій.

Більш комплексний підхід ми зустріли у роботах Бірюкова А.В., який стверджує, що інноваційний кластер це цілісна система нових продуктів і технологій, взаємопов'язаних між собою і сконцентрованих на певному відрізку часу і в певному економічному просторі [6].

Аналізуючи останні дослідження робимо висновки, що основні наукові зусилля спрямовані на вирішення частини наявної проблеми у розрізі розвитку регіональних технологічних кластерів та інноваційних галузевих. У даній статті ми хочемо зосередити увагу на вирішенні частини проблеми у розрізі створення інноваційного кластеру як цілісної інноваційної системи розвитку впровадження інновацій та створення інфраструктури для залучення інвестицій.

ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ ТА ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Відповідно до досліджуваної проблеми та актуальності питання було визначено, що мета дослідження — узагальнення теоретичних засад аналізу світових процесів створення та розвитку інноваційних кластерів та розробка рекомендацій щодо формування моделі інноваційного кластеру за участю іноземних інвесторів для покращення інвестиційної привабливості України.

Завданнями даного наукового дослідження є:

— Виявити особливості та механізми функціонування інноваційних кластерів на основі дослідження світового та вітчизняного досвіду.

— Розробити модель формування інноваційного кластеру в Україні за участю іноземних інвесторів

— Розробити методи оцінки ефективності формування інноваційного кластеру з іноземними інвестиціями.

— Обґрунтувати практичні рекомендації щодо механізмів формування та управління інноваційного кластеру в Україні за участю іноземних інвесторів.

НОВИЗНА ДОСЛІДЖЕННЯ

Розроблено модель інноваційного кластеру в Україні, що охопить повний цикл розробки інновацій та залучить всіх учасників цього процесу, а також наскрізно буде націлена на залучення іноземних інвесторів. Обґрунтовано систему управління інноваційним кластером в Україні та систему мотивації співробітників. Виявлено перспективність розвитку інноваційних кластерів в Україні на засадах єдиної інноваційної системи та надано рекомендації державним органам. Запропоновано авторське визначення інноваційного кластеру, та виявлено його відмінність від промислового кластеру. Розроблено основні засади оцінки ефективності діяльності кластеру.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Застосування кластерного підходу є закономірним етапом у розвитку економіки і суспільства. На сьогодні розрізняють основні три етапи цього процесу.

Перший етап кластеризації економіки ознаменувався створенням галузевих кластерів, тобто об'єднанням підприємств і організацій однієї галузі.

Другий етап — створення технологічних кластерів. Технологічний кластер — об'єднання підприємств і організацій, що входять до одного технологічного ланцюжка.

Третій етап еволюції кластерного підходу характеризується появою інноваційних кластерів [7].

Єдиного загальноприйнятого визначення інноваційного кластеру немає не тільки в наукових джерелах, а й в офіційних документах країн світу та ЄС. Після глибокого аналізу обраної проблеми і різних наукових підходів до її вирішення було виведено авторське визначення категорії "інноваційний кластер":

Інноваційний кластер — це оптимізована та структурована система розробки, розвитку та впровадження інноваційних технологій та підходів, що об'єднує структури різних форм власності за принципами вертикальної інтеграції та новітніх підходів до менеджменту та маркетингу. При цьому їх ефективність показують різні кількісні та якісні показники, а також рівень підготовки спеціалістів, що здатні приймати швидкі, правильні та конкурентоздатні рішення при будь-яких кон'юнктурних змінах в динамічному середовищі міжнародного бізнесу.

На відміну від промислового кластеру інноваційний кластер будується за принципом інноваційності як завдання, а також в основу процесів покладено систему ефективного менеджменту та пар компанії, що створить

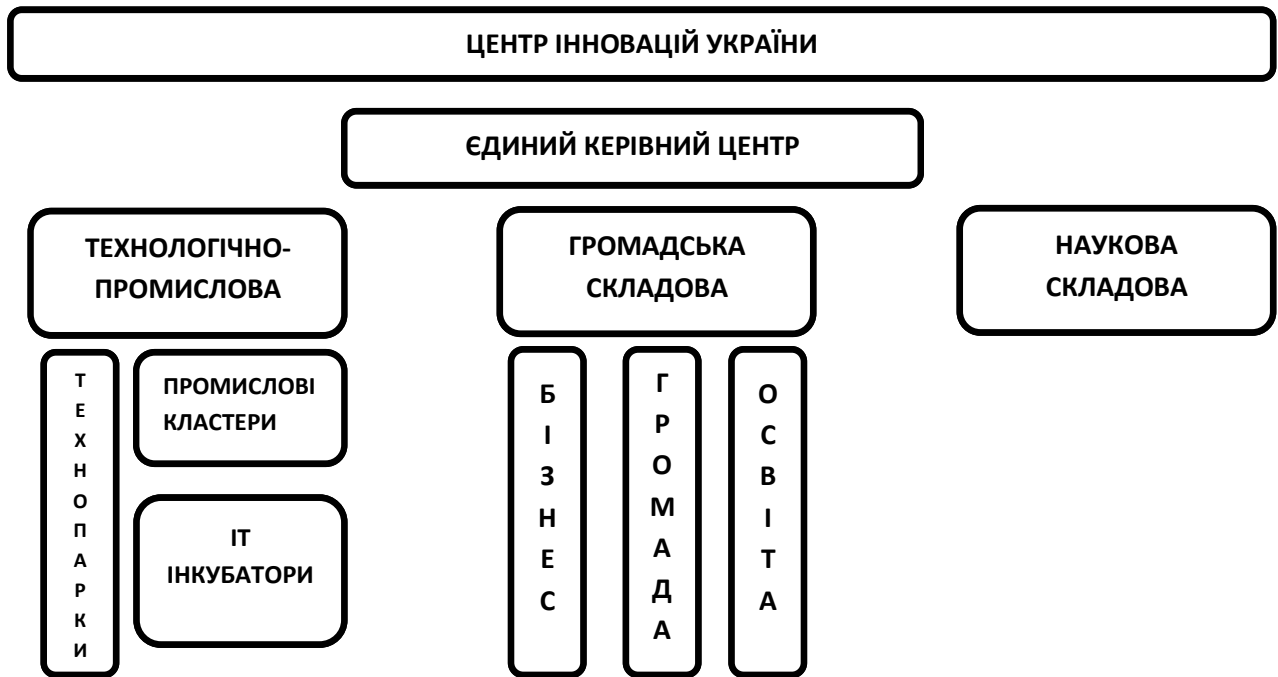

Рис. 1. Загальна опис моделі інноваційного кластеру "Центр інновацій України"

Джерело: розроблено автором.

середовище розвитку інновацій в усіх сферах та для інноваційного розвитку всієї держави, а не тільки окремих галузей, хоча охоплює цей аспект також.

Варто зазначити що інноваційні кластери — це ефективний механізм розвитку економіки та підвищення конкурентоздатності національної продукції, як результат вагомий інструмент залучення прямих і портфельних іноземних інвестицій. Ці особливості необхідно враховувати та повноцінно реалізовувати при створенні інноваційних кластерів.

За часи незалежності України створювалися різноманітні промислові кластери та технопарки, що забезпечувалися державною підтримкою, але жоден з них не досяг того рівня ефективності, який планувався, не став платформою генерації та впровадження інновацій.

Ми дослідили основні причини цієї проблеми, які сконцентровані на етапі створення їх концепцій:

1. Не закладалась системність та принцип повного циклу розробки інновацій — створення, реєстрація, просування, впровадження, контроль.
2. Не враховувалась участь у кластері всіх структур, що впливають на розвиток інновації.
3. Не враховувалась необхідність суспільної підтримки.
4. Не вкладались принципи інвестиційної площадки.
5. Не достатньо враховувався міжнародний фактор.

Зрозумівши дані проблеми, ми створили модель інноваційного кластеру, який при розробці концепції та стратегії закладає три основні принципи:

1. Враховувати потреби іноземного інвестора і створювати всі умови для його залучення.
2. Охопити повний цикл розробки інновацій та залучити всіх учасників цього процесу до роботи кластеру.
3. Врахувати світовий досвід та адаптувати його для України.

Таким чином, автором даної роботи було вперше розроблено модель інноваційного кластеру в Україні, яка була оформлена у Концепцію національного проєкту "Центр інновацій України", яка стала основним науковим результатом.

"Центр інновацій України" — це міжнародний інноваційний кластер, що повинен стати платформою взаємодії та досягнення спільної мети для основних чотирьох гравців процесу інноваційної діяльності: Держава, Бізнес, Наука та Громада, а саме розвитку інновацій, залучення іноземних інвестицій та підвищення конкурентоздатності українських підприємств.

Загальний принцип — це забезпечення системи інноваційного розвитку суспільства, створення ідейності нового у всіх сферах життя суспільства та забезпечення популяризації даної системи із використанням фактору об'єднання різних структур у сфері бізнесу, науки, освіти та громадської діяльності із залученням іноземних інвестицій та підвищенням інвестиційного іміджу України.

Центр інновацій України — це об'єднання технологічних та промислових кластерів у пріоритетних галузях розвитку економіки, наукової системи та громадського позиціонування Центру інновацій та просування ідей та бренду інновацій в цілому. Все це керується єдиним керівним центром, що забезпечує всі умови реалізації поставлених завдань (рис. 1).

Пропонується сформувати кластер, інфраструктура якого створить можливість реалізувати будь-яку ідею, яка потрапить в середину системи.

Це буде забезпечено формуванням мережі чітких зв'язків єдиного керівного центру, структура якого забезпечить повний цикл розробки інновацій, та який складається з підкластерів та підцентрів (рис. 2):

1. Науковий підкластер — об'єднання науково-дослідницьких інститутів, лабораторій та експертів за різни-

Рис. 2. Опис структури інноваційного кластеру

Джерело: розроблено автором.

ми напрямками. Ідея, що потрапила до системи обробляється, на дану тему проводяться круглі столи та симпозиуми із залученням науковців, практиків та аналітиків, оцінюється необхідність розробки та починається процес розробки або удосконалення ідеї.

2. Бізнес-підкластер — об'єднання підприємств, груп підприємств, технопарків, промислових кластерів, що зацікавлені у досягненні мети кластеру.

3. Фінансовий підцентр — забезпечує оцінку витратної частини розробки та впровадження, контролює процес використання залучених інвестицій та грантів.

4. Маркетинговий підцентр — проводить аналіз ринкового середовища, з метою виявлення пріоритетних сфер досліджень.

5. Юридичний підцентр — забезпечить реєстрацію прав на об'єкти інтелектуальної власності.

6. Економічний підцентр — забезпечує розробку бізнес-планів за готовими інноваційними пропозиціями та тих, що потрапили до пріоритетних.

7. Партнерський підцентр — формує мережу структур, що сприяють інноваційному процесу.

8. PR підцентр — формує національне медіа поле, яке охопить більшість населення України, та допоможе підняти рейтинг нашого кластеру, як в межах України, так і за її межами.

9. Громадський підкластер — формує сукупність заходів, що забезпечать просування ідей, проектів та Центру в цілому в громадському суспільстві.

10. Міжнародний підцентр — залучає міжнародних експертів та формує зацікавленість до наших розробок в іноземних інвестиційних колах, приймає участь у роуд-

шоу, презентує проекти на міжнародних форумах інвесторів.

Кому це цікаво і чому?

1. Новатор — отримує доступ до наукових площадок, експертів, аналітиків, мінімізує витрати на пошук партнерів, інвесторів та шляхи просування своєї новації.

2. Інвестор — отримає прямий доступ до найбільш актуальних розробок, які мають високий потенціал прибутковості, повний економічний аналіз, та бізнес-плани відповідають усім стандартам.

3. Бізнес — отримує можливість замовити необхідний винахід для вдосконалення виробництва, мінімізуючи витрати без створення НДІ в середині підприємства.

4. Держава — підтримуючи таку систему, підвищує свій інвестиційний імідж, сприяє інноваційному розвитку суспільства.

5. Суспільство — розвиток громадських проектів та підтримка освіти сприяє становленню громадського суспільства та підвищенню рівня позитивних очікувань.

6. Спонсор — організація, що підтримує Центр інновацій зацікавлена у використанні нашого інформаційного поля в межах реклами.

Таким чином, наш інноваційний кластер охопить усі соціальні рівні: школа, вищий навчальний заклад, бізнес, наука, та держава.

Дана концепція дозволяє використовувати всі сучасні методи залучення іноземних інвестицій. Вона враховує всі потреби іноземного інвестора, його вимоги до управління, ефективності та продуктивності діяльності.

Виокремимо три рівні на яких необхідно створювати інноваційний кластер. На кожному з них опишемо

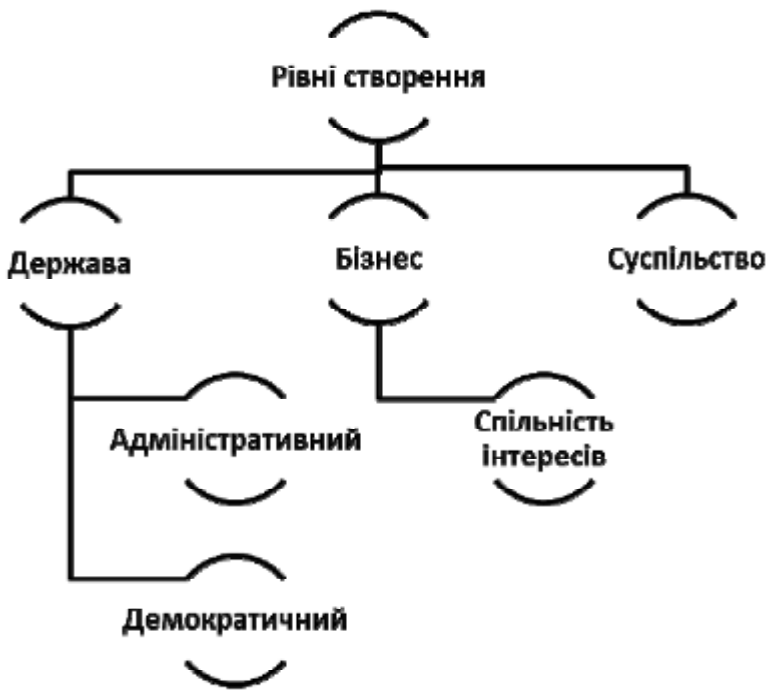

Рис. 3. Рівні створення інноваційного кластеру

Джерело: розроблено автором.

механізм створення інноваційного кластеру в українській економіці (рис. 3).

Державний рівень:

Дослідивши світову практику ми пропонуємо державі в політиці створення такого кластеру об'єднати два підходи: адміністративний та демократичний, і діяти наступним чином.

1. Підтримати кластер, який зародився у економічно-громадському просторі (демократичний підхід).
2. Сформувати чіткий перелік державних пріоритетів, які інтегрувати у роботу кластеру (адміністративний підхід).
3. Створити інфраструктуру для розвитку кластеру, покращити законодавчу базу (адміністративний підхід).
4. Процеси створення інвестиційних проектів, розробки інновацій, їх впровадження, розвиток маркетингових стратегій залишити за єдиним керівним центром інноваційного кластеру (демократичний підхід).

Це дозволить підвищити довіру суспільства та іноземних інвесторів до українського інноваційного кластеру "Центр інновацій України", створить навколо нього імідж прозорості, ефективності, високої кваліфікації спеціалістів та продуктивності діяльності.

Рівень бізнес-середовища:

На рівні бізнес-середовища механізм повинен враховувати наступне:

1. Виокремлення інноваційних лідерів серед провідних компаній, що очоляють створення інноваційного кластеру.
2. Створення спільних координаційних центрів по створенню інфраструктури.
3. Виокремлення наукових центрів окремих компаній окремих галузей у систему інноваційного кластеру.
4. Розробка спільної стратегії та вимог до учасників кластеру відповідно до розробленої концепції.
5. Спільна участь у створення іміджу інноваційного кластеру на рівні громадськості.

Рівень суспільства (рівень громадськості):

Основним механізмом на даному рівні є побудова національної медіа-компанії із застосування сучасних інструментів маркетингу, пару та реклами.

Щодо мотивації іноземних інвесторів, то їх можна поділити на групи:

1. Цільові або ідеологічні мотивації.
2. Мотивації обумовлені ефективністю кластеризації.
3. Мотивації обумовлені державною підтримкою кластеру.

Під цільовими або ідеологічними мотиваціями розуміється те, що інвестори орієнтуються на пріоритети у конкретній власній місії, яка співпадає з ідеологією створення кластеру, а саме:

1. Інноваційний розвиток суспільства.
2. Зростання рівня розвитку технологій.
3. Виховання високоосвіченого покоління.
4. Виховання свідомого населення.
5. Створення науково-технічного середовища.
6. Світове визнання українських досягнень.

Правильне позиціонування та подача даних фактів у інформаційних приводах призведе до зростання обсягів інвесторів за даними мотиваторами.

Наступний блок мотиваторів, що сприяють залученню іноземних інвестицій виникає як результат створення кластеру: кращий доступ до робочої сили та постачальників, доступ до спеціалізованої інформації, краще бачення розуміння ринку, здатність впроваджувати швидкі зміни та достатня гнучкість та інше.

Останній блок мотивацій, що створює найбільші умови для залучення іноземних інвестицій в кластер — є державна підтримка та надання пільг: пряме фінансування, надання позичок, цільові дотації, створення фондів впровадження інновацій.

Світовий досвід підтверджує, що кластерний підхід є успішною основою для створення нових форм об'єднання знань та стимулює залучення іноземних інвестицій в економіку, в яких функціонують інноваційні кластери.

Проаналізувавши світові підходи до оцінок, а також принципи та пріоритети формування кластерів, хочемо запропонувати авторську систему оцінки ефективності інноваційного кластеру із іноземними інвестиціями, щоб можна було проводити порівняння ефективності у світовому масштабі, враховуючи різницю у економічному розвитку країн (табл. 1).

По-перше, необхідно виокремити важливі критерії, їх ваги для того, щоб отримати об'єктивну зважену оцінку.

По-друге, необхідно за критеріально-факторним підходом в кожному критерії визначити лідера, та взяти його значення за 100 відсотків (або 100 пунктів), а всі інші пропорційно отримують свої оцінки. Наприклад, Країна США у критерії № 4 зайняла 1 місце із значенням критерію № 4 = 0,78. А країна Україна має критерій № 4 = 0,28. Тоді за критеріально-факторним підходом, США має 100 балів, Україна = $(0,28 * 100) / 0,78 = 35,89$ балів (або пунктів).

Таблиця 1. Параметри оцінки ефективності кластеру

№	Критерій	Ваги	Пояснення	Приклад
1	Частка у ВВП країни	<i>Використовуємо:</i> Рейтинг ВВП <i>Ваги:</i> порядковий номер у рейтингу	Чим вищий рейтинг у країни, тим більш розвинута економіка, і тим більш налагоджений бізнес-процес, що полегшує процедури реалізації позитивних ефектів кластеру	Частка в країні А – 0,2. Частка в країні Б – 0,1. Місце кр. А – 40. Місце країни Б – 60. Коеф А = $0,2 * 40 = 8$. Коеф Б = $0,1 * 60 = 6$
2	Частка зайнятого населення	<i>Використовуємо:</i> Рейтинг країн світу по кількості робочої сили <i>Ваги:</i> Відношення кількості робочої сили в країні до кількості робочої сили в країні лідері	Набагато важче охопити більшу частку, за умови, що кількість населення вища.	Частка в Україні 10%. Частка у Франції 8%. Ваги України = $22,1/798,5 = 0,027$ Ваги Франції = $29,7/798,5 = 0,037$. Коеф. України = 0,27. Коеф. Франції = 0,296
3	Частка фірм зайнятих у роботі кластеру	<i>Ваги:</i> місце у рейтингу Doing Business	У країнах, що очолюють рейтинг, мотивація входження у кластер вище	Частка в країні А – 0,3. Частка в країні Б – 0,4. Місце кр. А – 20. Місце країни Б – 80. Коеф А = $0,3 * 20 = 6$. Коеф Б = $0,4 * 80 = 32$
4	Відсоток впровадження винаходів у виробництво	<i>Ваги</i> = 1 для всіх	Це співвідношення впроваджених винаходів до кількості отриманих патентів, що вже є з вагами	Всього патентів-100 Всього впровад.- 50. Коеф – 0,5
5	Частка у обсягах залучених ІІІ	<i>Використовуємо:</i> рейтинги оцінки інвестиційного клімату країн світу EUROMONEY, BERI, Institutional Investor, а також Doing Business. <i>Ваги:</i> середнє арифметичне кожного місця	У країнах з низьким рівнем інвестиційної привабливості залучити великий обсяг інвестицій потребує більших зусиль ніж у лідерів рейтингу	
6	Частка у обсягах національних інвестицій	<i>Ваги</i> = 1 для всіх		
7	Входження у ТОП певної галузі ТОП-10 ТОП-5 Лідер рейтингу	За лідерство в одному рейтингу країна отримує 3 бали. За 2-5 місце – 2 бали. 6-10 місце – 1 бал	Це додаткові бали, що вказують на лідерство кластеру у галузях та підкреслюють ефективність його діяльності	
8	Частка НДІ залучених до роботи	<i>Ваги</i> = 1 для всіх		
9	Частка у зареєстрованих об'єктах інтелектуальної власності країни	<i>Ваги</i> = 1 для всіх		
10	Обсяги охоплення контактної аудиторії	<i>Ваги</i> = 1 для всіх		

Джерело: розроблено автором.

По-третє, необхідно просумувати всі зважені та пропорційно оцінені критерії, та отримати комплексну оцінку ефективності діяльності кластера в певній країні.

По-четверте, маючи комплексні оцінки ми можемо:
а) скласти рейтинги кластерів у світі, із вже врахованими особливостями економіки, б) скласти рейтинги кластерів в окремих країнах, в) аналізувати діяльність окремого кластеру у розрізі тренду оцінки критеріїв та комплексної оцінки.

Отже, ключовими критеріями оцінки діяльності інноваційних кластерів за участю іноземних інвесторів є наступні кількісні показники оцінки їх ефективності:

- оцінка міжнародного співробітництва та залучення іноземних інвестицій;
- оцінка інноваційної діяльності;
- оцінка співробітництва з науково-дослідними організаціями;

- оцінка темпів нарощування членської бази;
- оцінка набуття нових знань компаніями-членами кластера.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Формування інноваційних кластерів, що зорієнтовані на підтримку інновацій та залучення іноземних інвестицій є важливим напрямом забезпечення економічного зростання в Україні, фактором підвищення інвестиційної привабливості України.

Узагальнивши теоретичні засади аналізу процесів утворення та розвитку інноваційних кластерів, автором було розроблено авторське визначення категорії "інноваційний кластер".

Узагальнивши світовий досвід та врахувавши українські особливості, було обґрунтовано засади та механізми формування інноваційного кластеру за участю

іноземних інвесторів, запропоновано модель його створення, механізми створення, виокремленні мотивації та забезпечення участі іноземного інвестора.

У результаті виділено основні рекомендації для бізнесу та громадських організацій, що повинні бути ініціаторами створення інноваційного кластеру:

1. Кластер повинен базуватися на міжнародних стандартах, на які орієнтується іноземний інвестор.

2. Кластер повинен працювати системно та охопити повний цикл інновацій: розробка, реєстрація, просування та впровадження.

3. Кластер повинен включити всіх активних учасників інноваційного процесу: наука, бізнес, іноземний інвестор, держава, суспільство.

4. Кластер повинен створити інфраструктуру, що забезпечить можливість реалізації кожної ідеї в середині системи без залучення третіх сторін.

5. Кластер повинен використовувати новітні підходи до менеджменту та маркетингу, проводити національну медіа компанію.

6. Кластер повинен публічно звітувати про ефективність діяльності через кількісні та якісні показники.

7. Кластер повинен залучати тільки висококваліфікованих спеціалістів, що здатні швидко приймати рішення при динамічних змінах.

Також виділено основні рекомендації для держави. Розроблено методи оцінки ефективності.

У результаті впровадження вищенаведених рекомендацій очікуються наступні позитивні ефекти:

1. Для науки: результати даної роботи можуть стати фундаментом для теоретичного осмислення та виведення комплексних підходів для створення інноваційних кластерів за подібною моделлю у всіх країнах світу.

2. Для виробництва: участь у створенні інноваційного кластеру за запропонованою моделлю стане основою для зростання ефективності виробництва, зростання прибутковості за умов впровадження інновацій при мінімізації витрат на власні НДІ, що створить поштовх для розширення системи.

3. Для суспільства: реалізація моделі кластеру буде сприяти зростанню суспільного добробуту, отже громада буде підтримувати дані процеси та сприяти розвитку системи.

Інноваційний потенціал України дозволяє створити "Центр інновацій України" за описаною моделлю, і це буде сприяти зростанню обсягів залучених іноземних інвестицій в економіку держави та підвищення конкурентоздатності національних виробників та покращення іміджу України на світовій арені.

Література:

1. Clusters and the New Economics of Competition / Michael E. Porter // Harvard Business Review, 1998.

2. Innovation Acceleration (Europe INNOVA) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.europe-innova.eu/c/document_library/get_file?folderId=132990&name=DLFE-10371.pdf

3. Innovation Cooperation (PRO INNO Europe) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.proinno-europe.eu/ecpg/project-overview>

4. The analysis of the legislation of Ukraine in the sphere of research, developments and innovation activity

and suggestions for amendments for legislation. EU Project "Enhance Innovation Strategies, Policies and Regulation in Ukraine". — К.: Feniks, 2011.

5. The Cluster Observatory // Режим доступу: <http://www.clusterobservatory.eu/index.html>

6. Бирюков А.В. Формирование инновационных кластеров в высокотехнологических отраслях промышленности (на примере ОПК России): автореф. дис. на соискание уч. ст. д. е. н.: спец. 08.00.05 / Бирюков Андрей Владимирович; НОУ ВПО "Высшая школа приватизации и предпринимательства — ин-тут". — Москва, 2009. — 36 с.

7. Геєць В. Кластери і мережеві структури в економіці — тема досить цікава, але на сьогодні ще до кінця не вивчена... / В. Геєць // Економіст. — 2008. — № 10. — С. 10—11.

8. Передовий досвід розвитку кластерів // The Programme Sustainable Economic Development and Employment Promotion (SEDEP) in the Ukraine. — Київ, 2009.

9. Рекорд С.И. Развитие промышленно-инновационных кластеров в Европе: эволюция и современная дискуссия. — СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2010. — 109 с.

10. Соколенко С.І. Кластери в глобальній економіці / С.І. Соколенко. — К.: Логос, 2004. — 848 с.

References:

1. Michael E. P. (1998), "Clusters and the New Economics of Competition, Harvard Business Review", vol. 11, pp 77—90.

2. EC (2012), Innovation Acceleration (Europe INNOVA), available at: http://www.europe-innova.eu/c/document_library/get_file?folderId=132990&name=DLFE-10371.pdf (Accessed 20 March 2014).

3. EC (2012), Innovation Cooperation (PRO INNO Europe), available at: <http://www.proinno-europe.eu/ecpg/project-overview> (Accessed 20 March 2014).

4. EU (2011), The analysis of the legislation of Ukraine in the sphere of research, developments and innovation activity and suggestions for amendments for legislation. EU Project "Enhance Innovation Strategies, Policies and Regulation in Ukraine", Feniks, Kyiv, Ukraine.

5. The Cluster Observatory (2014), available at: <http://www.clusterobservatory.eu/index.html> (Accessed 20 March 2014).

6. Birjukov, A.V. (2009), "Formation of innovative clusters in high-tech industries (for example of the Russian defense industry)", Ph.D. Thesis, Economy, NOU VPO "Vysshaja shkola privatizacii i predprinimatel'stva", Moscow, Russia.

7. Heiets', V. (2008), "Clusters and network structure in the economy — the topic is interesting enough, but it is still not fully understood ...", Ekonomist, vol. 10, pp. 10—11.

8. SEDEP (2009), The Programme Sustainable Economic Development and Employment Promotion (SEDEP) in the Ukraine, Kyiv, Ukraine.

9. Rekord, S.I. (2010), Razvitie promyshlenno-innovacionnyh klasterov v Evrope: jevoljucija i sovremennaja diskussija [Development of innovative industrial clusters in Europe: Evolution and modern debate], Izd-vo SPbGUJeF, StPetersburg, Russia.

10. Sokolenko, S.I. (2004), Klasteri v hlobal'nij ekonomitsi [Clusters in the Global Economy], Lohos, Kyiv, Ukraine. *Стаття надійшла до редакції 26.03.2014 р.*